

Några mä

Vingåker i
i m

• 2) »s, egen för Vingåker, skriver folkmusikupptecknaren A P Andersson, Berga, Vingåker, år 1880 om, denna intressanta melodi.

Lät oss dansa, lät oss lesta-tiga va-ra, qva-da som Er
Ex-cel-lens!
Eggs i, i r f

• Polska efter Axel Wester, Vingåker, upptecknad 1935 av Olof Andersson. Att dansen är av långdansstyp är säkert, och den var ju inte speciell för enbart Vingåker. Hur det nu är med denna "daldanssom Oxenstierna skriver om i »Skördarna» var det en aldrig folklig dans och dansades troligen lite varstans inte bara i Dalarna och Vingåker.

Äyfl
Äyfl

Första repisen på denna intressanta låt (bilden till vänster) känner säkerligen många igen. Det är ju den bekanta dalvisan med den kända texten: Om sommaren sköna när marken hon gläds... Det finns en politisk visa från år 1752 om de fyra stånden, som anses författad av själve Anders Odel. Den börjar också likadant som ovanstående Lasse-visa. Folkdansen i polsktakt är säkerligen äldre än visan, och det kan tänkas, att daldansen dansats i Vingåker för 200—250 år sedan. Johan Gabriel Oxenstierna, skalden och den blivande riksmarskalken, var född på Skenäs i Vingåker 1750 och tillbragte sin lyckligaste tid där. En typisk skildring från romantikens tidevarv är Vingåkers-dikten Skördarne, tryckt 1806. Nog är det roligt att läsa alexandriner och jag kommer ihåg, hur jag njöt av det som gymnasist. När jag nu på äldre dagar läst om delar av detta verk, förstår jag inte, att man som ung hade tålmod traggla igenom hela denna dikt med sitt oändliga ordsvall. Gud signe dig, ädle Johan Gabriel, men tvi attan vad du ar tröttsam! Det tar en evighet, innan man kommer ut på åkern och tillbaka till kvällsdags När oxen drar sin leriga plogfåra, så långsamt, så långsamt, att både bonddrängen och läsaren hinner somna, gläder man sig storligen åt sådana uppfinningar som traktorn och skördetröskan.

Så här står det om daldansen i dikten från Skenäs: Beprydd med mindre smak den tunga Daldans röjes som, för i skilda par i ständigt rundel böjes och vid en aldrig ton med oförvägna språng tar inga lagar an uti sin yra gång.

Att Oxenstierna sett denna dansans av allmogen får man väl ta för givet. Annars kunde han väl inte beskrivit den så detaljerat. Musiken verkade redan på skaldens tid gammal. "Aldrig ton" står det ju. En yr men samtidigt tung dans var det. Men säkerligen följde den nog sina lagar, det gör alla folkdanser, fast en som ej är initierad har svårt att se det. Skulle denna daldans, som beskrivs i "Skördarna", vara en äkta Vingåkersdans?

DA GREVEN SKULLE DANSA

En intressant gammal polska hör ihop med Blinde excellensen, greve Gustaf Trolle-Bonde på Säfstaholm. Denna polska spelades upp på fester på Säfstaholmsgodset, då greven skulle dansa. Sedan diktade någon orden till första repisen. Enligt dessa skulle Blinde excellensen varit ovanligt glad, men så var ingalunda fallet. fåten spelades av Widmark och hans lärjungar och var spridd även i Östergötland. Det är mycket sällan man kan lokalisera en allmänt spelad polska till endast en bygd eller ett landskap. Låtarna vandrar. Varifrån de ursprungligen stammar, kan man endast undantagsvis konstatera.

Vingåkeren dansar med sin lilla vän, den sk Vingåkersv&an i Dybecks Runa 1871.

Vingå valsen under och s den d diorep interv nu gö tade o

Själ likhet s k s höver Han v och v och L ten a tro, a för fö ur O Själva nit m

De svensker i folkdansen koros. i socker då var rige v detta Vingåker männis mittens till ma och va malsro Törhän grant sade o skörter rodde Vingåker jan ble sen jä Fryksd pnera lustspe lockoro de och idag en många ner no är kor vals, e sedan der ha att den vals so När PH sen är till der uppteck Ruben råd. D som h socken lämplig denna las, och åkersva

Dock av der Sörmlan ström, talet lä en vals ovanstå spelade Axel E nästan lers (? således mit til manlan märkvä

g Hfej: =3: 1

• Dans, eSren för Vingåker, skriver folkmusikupptecknaren A P Andersson, Berga, Vingåker, år 1880 om denna intressanta melodi.

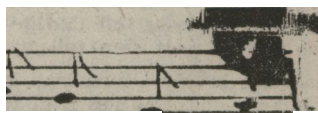
fe hr* v, h, v l v ~ y - » , lr* • ff j 1

Lit-i OS* v ^ nr **,

! i g l ffr ^ t ^ ^ ; | ir 1

• Polska efter Axel Wester, Vingåker, upptecknad 1935 av Olof Andersson. Att dansen är av långdanstyp är säkert, och den var ju inte speciell för enbart Vingåker. Hur det nu är med denna "daldansom Oxenstierna skriver om i "Skördarna", så var det en åldrig folklig dans och dansades troligen lite varstans inte bara i Dalarne och Vingåker.

P- U J u u j C c L - i * (S

k E * V f n ^ r f r g E

Surt - t » , S i & r - L i S t z * , \$ Z ^ o C ^ - t * t Z T u i

i \ ' T v i , i ^ W r p t t i m te

£ £ j i r ^

v U u c ^ > - * c * si < j i £

^ U r C - - b t y * t i v , A u x i -

1 = F F £ t

O "Vingäkern dansar med sin lilla vän", den s k Vingåkersvisan i Dybecks Runa 1871.

ixrau av själve Anders Odel. Den börjar också likadant som ovanstående Lasse-visa. Folkdansen i polsktakt är säkerligen äldre än visan, och det kan tänkas, att daldansen dansas i Vingåker för 200—250 år sedan. Johan Gabriel Oxenstierna, skalden och den blivande riksmarskalken, var född på Skenäs i Vingåker 1730 och tillbragte sin lyckligaste tid där. En typisk skildring från romantikens tidevarv är Vingåkers-dikten Skördarne, tryckt 1806. Nog är det roligt att läsa alexandriner och jag kommer ihåg, hur jag njöt av det som gymnasist. När jag nu på äldre dagar läst om delar av detta verk, förstår jag inte, att man som ung hade tålmod traggla igenom hela denna dikt med sitt oändliga ordsvall. Gud signe dig, ädle Johan Gabriel, men tvi attan vad du är tröttsam! Det tar en evighet, innan man kommer ut på åkern och tillbaka till kvällsdags När oxen drar sin leriga plogfåra, så långsamt, så långsamt, att både bonddrängen och läsaren hinner somna, gläder man sig storligen åt sådana uppfinningar som traktorn och skördetröskan.

Så här står det om daldansen i dikten från Skenas: Beprydd med mindre smak den tunga Daldans röjes som, förd i skilda par i ständig rundel böjes och vid en åldrig ton med oförvägna språng tar inga lagar an uti sin yra gång.

Att Oxenstierna sett denna dans dansas av allmogen får man väl ta för givet. Annars kunde han väl inte beskrivit den så detaljerat. Musiken verkade redan på skaldens tid gammal. "Aldrig ton" står det ju. En yr men samtidigt tung dans var det. Men säkerligen följde den nog sina lagar, det gör alla folkdanser, fast en som ej är initierad har svårt att se det. Skulle denna daldans, som beskrivs i "Skördarna", vara en äkta Vingåkers*dans?

DÅ GREVEN SKULLE DANSA

En intressant gammal polska hör ihop med Blinde excellensen, greve Gustaf Trolle-Bonde på Säfstaholm. Denna polska spelades upp på fester på Säfstaholmsgodset, då greven skulle dansa. Sedan diktade någon orden till första prisen. Enligt dessa skulle Blinde excellensen varit ovanligt glad, men så var ingalunda fallet, tåtten spelades av Widmark och hans lärjungar och var spridd även i Östergötland. Det är mycket sällan man kan lokalisera en allmänt spelad polska till endast en bygd eller ett landskap. Låtarna vandrar. Varifrån de ursprungligen stammar, kan man endast undantagsvis konstatera.

Vingäkern dansar med sin lilla vän, den s k Vingåkersvisan i Dybecks Runa 1871.

Texten är i sin helhet följande: 1. Vingäkern dansar med sin lilla vän så hvita skörte' slår, så hvita skörte' slår på ryggen än. Bröslunga och vallepösen, medjebänne' å hängeläsen på Vingåkersdansen för att konstatera, att den inte kan vara någon äkta svensk allmogedans. Genom hela dansen går ju det motivet, att två flickor krusar och gör sig till för samma kavaljer. På dansbanor i forna dagar — och delvis även nu — var väl förhål-

tade Sjä... nit De sven... ter folk... kor... i so... dä... rige... detta... Ving... män... mitt... till... och... mals... Törb... gram... sade... skör... rodd... Ving... jan... sen... Fryk... pone... lusts... locke... de o... idag... män... ner... är... vals... sedan... der... att o... sedan... När... sen... till o... uppt... Rub... råd... som... socke... lämp... denn... las, o... åkers... Do... av o... Sörn... ström... talet... en v... ovan... spela... Axel... nästa... lers... såled... mit... manl... märk... den... musi... des o... re... sorgl... spel" del t

Några märkliga Y

V4
E

4g

r folkmusikupptecknaren A P Andersson, Berga, Vingåker, år 1880

V-^F

ker, upptecknad 1935 av Olof Andersson. Att dansen är av lång-
nte speciell för enbart Vingåker. Hur det nu är med denna "dal-
m i "Skördarnaså var det en aldrig folklig dans och dansades
lame och Vingåker.

S+ls W CCL-tm~ i_r 5 cc

rf'...I*

1-	r	i	i	i	W	W	1	\	-	1	\	-	t	-	-	i
	-	L	l	-	J	-	!	*	-	^		-	'	+	...	, i
		»	y													

s:

i

ii

i

SE5

5

-kää - 't*

w ^ A *

Första repriserna på denna intresanta lät (bilden till vänster) känner säkerligen många igen. Det är ju den bekanta dalvisan med den kända texten: Om sommaren sköna när marken hon gläds... Det finns en politisk visa från år 1752 om de fyra stånden, som anses författad av själve Anders Odel. Den börjar också likadant som ovanstående Lasse-visa. Folkdansen i polsktakt är säkerligen äldre än visan, och det kan tänkas, att daldansen dansats i Vingåker för 200—250 år sedan. Johan Gabriel Oxenstierna, skalden och den blivande riksmarskalken, var född på Skenäs i Vingåker 1750 och tillbragte sin lyckligaste tid där. En typisk skildring från romantikens tidevarv är Vingåkers-dikten Skördarne, tryckt 1806. Nog är det roligt att läsa alexandriner och jag kommer ihåg, hur jag njöt av det som gymnasist. När jag nu på äldre dagar läst om delar av detta verk, förstår jag inte, att man som ung hade tålmod traggla igenom hela denna dikt med sitt oändliga ordsvall. Gud signe dig, ädle Johan Gabriel, men tvi attan vad du är tröttsam! Det tar en evighet, innan man kommer ut på åkern och tillbaka till kvällsdags. När oxen drar sin leriga plogfåra, så långsamt, så långsamt, att både bonddrängen och läsaren hinner somna, gläder man sig storligen åt sådana uppfinningar som traktorn och skördetröskan.

Så här står det om daldansen i dikten från Skenäs: Beprydd med mindre smak den tunga Daldans röjes som, förd i skilda par i ständigt rundel böjes och vid en aldrig ton med oförvägna spräng tar inga lagar an uti sin yra gång.

Att Oxenstierna sett denna dans dansas av allmogen får man väl ta för givet. Annars kunde han väl inte beskrivit den så detaljerat. Musiken verkade redan på skaldens tid gammal. "Aldrig ton" står det ju. En yr men samtidigt tung dans var det. Men säkerligen följde den nog sina lagar, det gör alla folkdanser, fast en som ej är initierad har svårt att se det. Skulle denna daldans, som beskrivs i "Skördarna", vara en äkta Vingåkers*dans?

DA GREVEN SKULLE DANSA

En intressant gammal polska hör ihop med Blinde excellensen, greve Gustaf Trolle-Bonde på Säfstaholm. Denna polska spelades upp på fester på Säfstaholmsgodset, då greven skulle dansa. Sedan diktade någon orden till första repriserna. Enligt dessa skulle Blinde excellensen varit ovanligt gläd, men så var ingalunda fallet, tåten spelades av Widmark och hans lärjungar och var spridd även i Östergötland. Det är mycket sällan man kan lokalisera en allmänt spelad polska till endast en bygd eller ett landskap. Låtarna vandrar. Varifrån de ursprungligen stammar, kan man endast undantagsvis konstatera.

Vingäkern dansar med sin lilla vän, den sk Vingåkersvisan i Dybecks Runa 1871.

Texten är i sin helhet följande: 1 Vingåkersdanser med sin

Vingåkersdansen och Vingåkersvalsens. I radio förekom i maj 1956 under rubriken "Melodi på ort och ställe" ett program om just den dansen och den melodin. Radioreportern Hilding Pettersson intervjuade då mig, och jag skall nu göra reda för vad jag då pratade om.

FLICKORNA KRUSAR

Själva dansen är komponerad i likhet med många andra av våra sk svenska folkdanser. Man behöver sannerligen inte titta länge. Han var född i Stockholm 1806 och var balettmästare vid operan och Ladugårdslandsteatern i mitten av 1800-talet, och jag skulle tro, att Vingåkersdansen dansades för första gången av medlemmar ur Operabaletten vid den tiden. Själva dansen skulle således hunnit med att fira 100-årsjubileum.

VINGÅKERSDRÄKTEN BEKANT

De som lanserade dansen som svensk folkdans var några studenter i Uppsala, som 1880 bildat ett folkdanslag, som hette Philokoros. Naturligtvis uppträdde de i sockendrakter. Den dräkt, som då var mest bekant i Mellansverige var Vingåkersdräkten, och detta berodde till stor del på Vingåkers handelsfärder. Alla människor visste, att de som i mitten av 1800-talet kom åkande till marknads- och handelsplatser och var klädda i långa vita vadmalrockar, var från Vingåker. Törhända kanske de med någon grant klädd Vingåkerskulla dansade en polska, så att de vita skörten flaxade. Till stor del berodde det nog på dräkten, att Vingåkersdansen redan från början blev så populär. Vingåkersdansen jämte bl a Jössehäradspolska, Fryksdalspolska och Skrälat komponerades omkring 1845 till folklokspelet Värmlänningarna. Philokoros blev efter 1880 stilbildande och Vingåkersdansen är än idag en omtyckt dans bland våra många folkdanslag. Numera känner nog de flesta till att dansen är komponerad. Musiken är en vals, en populär dans för 100 år sedan liksom i våra dagar. Celinder hade komponerat sin dans så, att den gick att dansa efter vilken vals som helst med två repriserna. När Philokoros skulle inöva dansen år 1890, saknade man melodi till den. De vände sig då till lätupptecknaren och kapellmästaren Ruben Liljefors och bad om ett råd. Denne föreslog så en vals, som han upptecknat från Skogs socken i Hälsingland. Valsen var lämplig på alla vis, och sedan kom denna hälsingvals alltid att spelas, och då fick läten namnet Vingåkersvalsens.

LATARNA VANDRAR

Dock är det så, att varianter av denna vals spelats i västra Sörmland före 1890. Albert Boström, Flöda, hade t ex på 1860-talet lärt sig av August Widmark en vals som visar släktskap med ovanstående melodi. Pillermälle spelade den också. En spelman, Axel Eriksson, Selaön, spelade den nästan lika dant enligt K P Lefflers (?) uppteckning. Det kan ju således tänkas, att denna vals kommit till Hälsingland från Södermanland. Och det är ju inte så märkvärdigt: låtarna vandrar. I den version den nu är känd som musik till Vingåkersdansen spela-

Stock
åkers
fätt.
sådan
Vingå
niskor
va or
som f
ler m
före
ra st
första
bli en
låter
1. T
ni so
som
tar
Mer
yra
kost
2. H
flick
i d
lätt
ja,
kväl
om
kan
3. N
och
nu
sina
så f
kert
Nu
ders
4. I
gam
att
lång
men
lig ä
I V
likse
J
Enli
skrive
Johan
som v
digen
handm
sect.
fattad
cago,
utvanc
varit
Därom
da. D
den t
är sku
och K
ga he
födelse
rötter.
ra Sö
mans
Aug V
ar en
la Vin
enligt
Det
är Au
vit va
spelad
Axel
bert
förstå
son
Valla,
som fa
mal v
dansas
re är
med f
gar. D
just v
och vä
rella d
svårt

>lh mu* upptecknaren A P Andersson, Berga, Vingåker, år 1880

u i V*» U(4 : Cfj»

B vwm b

Skenas i Vingåker 1750 och tillbragte sin lyckligaste tid där. En typisk skildring från romantikens tidevarv är Vingåkers-dikten Skördarne, tryckt 1806. Nog är det roligt att läsa alexandriner och jag kommer ihåg, hur jag njöt av det som gymnasist. När jag nu på äldre dagar läst om delar av detta verk, förstår jag inte, att man som ung hade tålmod traggla igenom hela denna dikt med sitt oändliga ordsvall. Gud signe dig, ädle Johan Gabriel, men tvi attan vad du är tröttsam! Det tar en evighet, innan man kommer ut på åkern och tillbaka till kvällsdags. När oxen drar sin leriga plogfåra, så långsamt, så långsamt, att både bonddrängen och läsaren hinner somna, gläder man sig storligen åt sådana uppfinningar som traktorn och skördetröskan.

Så här står det om daldansen i dikten från Skenäs: Beprydd med mindre smak den tunga Daldans röjes som, förd i skilda par i ständigt rundel böjes och vid en åldrig ton med oförvägna språng tar inga lagar an uti sin yra gång.

Att Oxenstierna sett denna dansas av allmogen får man väl ta för givet. Annars kunde han väl inte beskrivit den så detaljerat. Musiken verkade redan på skaldens tid gammal. "Aldrig ton" står det ju. En yr men samtidigt tung dans var det. Men säkerligen följde den nog sina lagar, det gör alla folkdanser, fast en som ej är initierad har svårt att se det. Skulle denna daldans, som beskrivs i "Skördarna", vara en äkta Vingåkers*dans?

DÅ GREVEN SKULLE DANSA

En intressant gammal polska hör ihop med Blinde excellensen, greve Gustaf Trolle-Bonde på Säfstaholm. Denna polska spelades upp på fester på Säfstaholmsgodset, då greven skulle dansa. Sedan diktade någon orden till första repris. Enligt dessa skulle Blinde excellensen varit ovanligt gläd, men så var ingalunda fallet. Eäten spelades av Widmark och hans lärjungar och var spridd även i Östergötland. Det är mycket sällan man kan lokalisera en allmänt spelad polska till endast en bygd eller ett landskap. Låtarna vandrar. Varifrån de ursprungligen stammar, kan man endast undantagsvis konstatera.

Vingåkeren dansar med sin lilla vän, den s k Vingåkersvifan i Dybecks Runa 1871.

Texten är i sin helhet följande: 1. Vingåkeren dansar med sin lilla vän så hvita skörte' slår, så hvita skörte' slår på ryggen än. Bröslunga och vallepösen, medjebänne' å hängeläsen

på Vingåkersdansen för att konstatera, att den inte kan vara någon äkta svensk allmogedans. Genom hela dansen går ju det motivet, att två flickor krusar och gör sig till för samma kavaljer. På dansbanor i forna dagar — och delvis även nu — var väl förhållandet det motsatta: det var pojkar, som tävlade om flickornas gunst. Och den tävlan tog sig ju ibland ganska hårdhänta uttryck.

Den som komponerat Vingåkersdansen hette Anders Celinder? Så hvita skörte slår, så hvita skörte' slår å slår på ryggen än. 2. Vingåkerskulla, trallilallila

och Ladugårds-landsteatern i mitten av 1800-talet, och jag skulle tro, att Vingåkersdansen dansades för första gången av medlemmar ur Operabaletten vid den tiden. Själva dansen skulle således hunnit med att fira 100-årsjubileum.

VINGÅKERSDRÄKTEN BEKANT

De som lanserade dansen som svensk folkdans var några studenter i Uppsala, som 1880 bildat ett folkdanslag, som hette Philokoros. Naturligtvis uppträdde de i sockendräkter. Den dräkt, som då var mest bekant i Mellansverige var Vingåkersdräkten, och detta berodde till stor del på Vingåkers handelsfärder. Alla människor visste, att de som i mitten av 1800-talet kom åkande till marknads- och handelsplatser och var klädda i långa vita vadmalrockar, var från Vingåker. Törhända kanske de med någon grant klädd Vingåkerskulla dansade en polska, så att de vita skörten flaxade. Till stor del berodde det nog på dräkten, att Vingåkersdansen redan från början blev så populär. Vingåkersdansen jämte bl a Jössehårdspolska, Fryksdalspolska och Skrällåt komponerades omkring 1845 till folklustspelet Värmlänningarna. Philokoros blev efter 1880 stilbildande och Vingåkersdansen är än idag en omtyckt dans bland våra många folkdanslag. Numera känner nog de flesta till att dansen är komponerad. Musiken är en vals, en populär dans för 100 år sedan liksom i våra dagar. Celinder hade komponerat sin dans så, att den gick att dansa efter vilken vals som helst med två repriser. När Philokoros skulle inöva dansen år 1890, saknade man melodi till den. De vände sig då till lätupptecknaren och kapellmästaren Ruben Liljefors och bad om ett råd. Denne föreslog så en vals, som han upptecknat från Skogs socken i Hälsingland. Valsen var lämplig på alla vis, och sedan kom denna hälsingvals alltid att spelas, och då fick låten namnet Vingåkersvals.

LÅTARNA VANDRAR

Dock är det så, att väia&ter av denna vals spelats i västra Sörmland före 1890. Albert Bostrom, Flöda, hade t ex på 1860-talet lärt sig av August Widmark en vals som visar släktskap med ovanstående melodi.. Pillermälle spelade den också. En spelman, Axel Eriksson, Selaön, spelade den nästan lika dant enligt K P Lefflers (?) uppteckning. Det kan ju således tänkas, att denna vals kommit till Hälsingland från Södermanland. Och det är ju inte så märkvärdigt: låtarna vandrar. I den version den nu är känd som musik till Vingåkersdansen spelades den dock i c k e i Vignåker före 1890. Värmlänningarna, "ett sorglustigt tal-, säng- och dansspel" med musik av A A Randal uppfördes första gången i

upptecknad 1935 av Olof Andersson. Att dansen är av långspeciell för enbart Vingåker. ffwr det nu är med denna "daldans" "Skördarna" var det en åldrig folklig dans och dansades s och Vingåker.

s E E S i — r ^

a ** LCL~Lm~ \ X U i r

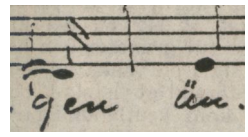
fc_i. - d St., ^ - t *

-L±—J 1 W (W 1 Ö E E E E i

i u ^ J5 x:

- C CA i £ i

, -kox - t > ^ f i ^ r - t t 'Ua* cL>

£ 3E t

den s k Vingåkersvisan i Dybecks Runa 1871.

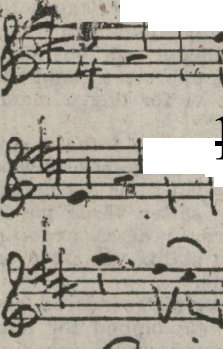
£ -/Uu jptU-k+r-i^K, -i

t* xJLåamj SvUHj' VL J2 Lote?

tar så lä Men vil yra svin så kox kostar i 2. Här c flickorn i dans lätt som ja, And kväll til om arb kan ta e 3. Nu s och Ann nu bör sina ögo så följ kert hor Nu Stin ders fan 4. I V gammal att glä långa ät men ret lig är so I Vingä liksom e

JOH Enligt skriven a Johanna I som varit digen med handmåls seet. De t fattade av cago, utvandrad varit med Därom är da. Det ä den till är skrivn och K A ga hemby födelsebyg rötter. A ra Sörml mans med Aug Wid ar en vals la Vingåker enligt gam

GA Det är i är Aug. V vit valsen spelade C Axel och bert Bost förstås till son riksv Valla, spe som fader mal vals, dansas i re är inte med frisk gar. Det ä just valse och vär n rella dans svårt att gamla Vin mal beka och tralla 1900-talet, med följ

1 Ur lmi